

DOI: 10.18832/kp2016009

Pivovar v Krušovicích a první československá pozemková reforma

The Brewery in Krušovice and the First Czechoslovak Land Reform

Kristýna KAUCKÁ

Ústav hospodářských a sociálních dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha /
Institute of Economic and Social History, Faculty of Arts, Charles University in Prague, nám. Jana Palacha 2, 116 38 Praha,
Czech Republic
e-mail: kristyna.kaucka@seznam.cz

Recenzovaný článek / *Reviewed Paper***Kaucká, K.: Pivovar v Krušovicích a první československá pozemková reforma.** Kvasny Prum. 62, 2016, č. 2, s. 60–62

Příspěvek pojednává dějiny pivovaru v Krušovicích v letech 1918–1945. Pivovar náležel k velkostatku Křivoklát a byl v majetku rodu Fürstenberků. Po roce 1918 prošel velkostatek v důsledku společenských změn pozemkovou reformou, jež se týkala i krušovického pivovaru. Příspěvek se soustředí na podnikatelské strategie, jimiž se Fürstenberkové snažili vytvořit z pivovaru fungující podnikatelský subjekt, který by byl konkurence schopný na prvorepublikovém trhu s pivem.

Kaucká, K.: The Brewery in Krušovice and the First Czechoslovak Land Reform. Kvasny Prum. 62, 2016, No. 2, pp. 60–62

This paper deals with the history of the brewery in Krušovice between 1918 and 1945. The brewery belonged to the manor Křivoklát and was in the possession of Fürstenberg family. As a result of social change after 1918, the manor went through the land reform, which also influenced the Krušovice brewery. This paper focuses on the business strategies by which the Fürstenberks tried to create a rational business, capable of competition on the Czechoslovak beer market.

Kaucká, K.: Die Brauerei in Krušovice und die erste tschechoslowakische Bodenreform. Kvasny Prum. 62, 2016, Nr. 2, S. 60–62

Der Artikel befasst sich mit der Geschichte im Zeitraum 1918–1945 der Brauerei in Krušovice, die Brauerei gehörte dem Großgut Křivoklát, was im Besitz der Edelfamilie Fürstenberg wurde. Nach dem Jahre 1918 als ein Ergebnis des sozialen Wandels bestand auch diese Brauerei die Bodenreform. Im Artikel werden Unternehmensstrategie beschrieben, die die Fürstenberger angewandt haben, um eine funktionierende Brauerei Wirtschaftseinheit zu erstellen, die in der Lage auf dem Biermarkt der ersten Republik konkurrieren zu dürfen wäre.

Klíčová slova: Fürstenberk, Krušovice, velkostatek Křivoklát, pozemková reforma

Keywords: Fürstenberg, Krušovice, manor Křivoklát, land reform

1 ÚVOD

Československá republika přistoupila po svém vzniku k provedení rozsáhlého projektu pozemkové reformy, jejímž cílem se stala racionalizace rozsáhlých velkostatkářských latifundií cestou jejich disoluce a následného otevření trhu s půdou. Prostředníkem pro přerozdělování se stal Státní pozemkový úřad. Jednalo se o legislativně náročný proces, který upravovala celá řada zákonů a nařízení. Podle sčítání držebností ke konci roku 1896 zabírala držba velkostatkářů více než třetinu země, latifundia (nad 2000 ha) sama více než čtvrtinu, kdežto trpasličí držba (do 2 ha) zhruba patnáctinu veškeré půdy (Drachovský, 1930, s. 232). Reforma racionalizovala rozdělení půdního fondu, jak ukazují údaje, jež jsou k dispozici k roku 1930. Došlo k zeslabení malých a velkých velikostních skupin, přičemž nejvíce posílila skupina středně velkých zemědělců (Weirich, 1938–1939, s. 110).

Následující text si klade za cíl porozumět, jakým způsobem došlo v kontextu probíhající pozemkové reformy k vyčlenění krušovického pivovaru z křivoklátského velkostatku a k jeho proměně v moderní rodinnou firmu. Důraz bude kladen nejen na podnikatelské strategie managementu, jež se snažil vybudovat racionálně fungující podnikatelský subjekt, ale také na vyjednávací strategie majitelů (rod Fürstenberků), kteří průběh pozemkové reformy aktivně ovlivňovali ve svůj prospěch.

2 FÜRSTENBERKOVÉ A PIVOVAR V KRUŠOVICÍCH

Pivovar v Krušovicích, které leží zhruba 10 km od města Rakovník, se řadí mezi nejvýznamnější a nejstarší pivovary na území českých zemí. Přesné počátky tohoto pivovaru nejsou známy. Jeho vznik je nejspíše možné datovat do rozmezí let 1558–1581 (Blažková, 2005, s. 85). V roce 1583 jej od Jiřího Bírka z Násile koupil císař Rudolf II. a rozšířil tak křivoklátské panství, které tehdy spadalo pod

královskou komoru (Fencl, 1983, s. 69). Koruna později panství odprodala Valdštejnům a po sňatku Anny Marie z Valdštejna a Josefa Viléma z Fürstenberka v první polovině 18. století přešel pivovar do majetku rodu Fürstenberků. Ti z původně vrchnostenského pivovaru postupně vybudovali určitý typ rodinného podniku. Pro řízení svého podniku volili různorodé podnikatelské strategie, ať už se jednalo o odbytové strategie, snahy o systematickou likvidaci konkurence nebo investice do modernizace celého provozu.

Základní odbytový záměr rodiny Fürstenberků při správě krušovického pivovaru spočíval v naturální podpoře soukromých hostinských. Podmínkou pro poskytnutí podobných zápůjček byl vždy výhradní odběr piva z krušovického pivovaru. Tento způsob získávání hostinských jako distributorů konkrétního piva výměnou za naturálie poskytované pivovarem byl běžnou praxí již od dob vrchnostenských pivovarů. Doklady o těchto strategiích v případě krušovického pivovaru existují již pro 19. století, kdy hostinští žádali o stavební materiál či dříví od velkostatku. Po roce 1918 se také objevovaly žádosti o úvěr od pivovaru na základě příslibu dlouhodobého odběru krušovického piva. Za příklad může sloužit úvěrování dělnického družstva „Lidový dům“ v Libušíně. Fürstenberská správa v roce 1925 družstvo podpořila v zakoupení hostince v Libušíně (SOA, US 10-2). Centrální ředitelství velkostatku Křivoklát většinou žádostem o podporu hospodám vyhovělo, hostinští toho však využívali velmi často a opakovaně, objevily se proto i případy zamítnutí některých požadavků (PA Krušovice, F-27). Problémy mezi pivovarem a hospodami též vyvstávaly v souvislosti s protesty hostinských proti stáčírně krušovického lahvového piva na Kladně (PA Krušovice, 1924). Hostinští se zřejmě obávali ztráty dělnické klientely, která lahvové pivo upřednostňovala. Mezi odbytové strategie krušovického pivovaru spadalo směřování části produkce na dělníky velkých průmyslových závodů. Krušovické pivo se například dodávalo do královodvorské cementárny (PA Krušovice, n/a). Velkou výhodou pro odbyt pivovaru představovala také skutečnost, že patřil k velkostatku Křivoklát a rodina Fürstenberků vlastnila hostince, které krušovické pivo čepovaly. Tyto odběratele se Fürstenberkové snažili udržet i po odprodeji velkostatku státu, jak bude v dalším textu rozvedeno.

Součástí podnikatelského záměru Fürstenberků tvořila systematická snaha o likvidaci konkurence. Fürstenberkové za tímto účelem skupovali malé konkurenční pivovary v okolí, zastavovali výrobu a následně je proměňovali na skladiště krušovického piva, čímž omezo-

vali konkurenci kolem svého velkostatku. Jednalo se například o Nosticův pivovar v Pakoměřicích nebo pivovary v Kolečovicích, Peruci apod. (Fencl, 1983, s. 72; Blažková, 2005, s. 86).

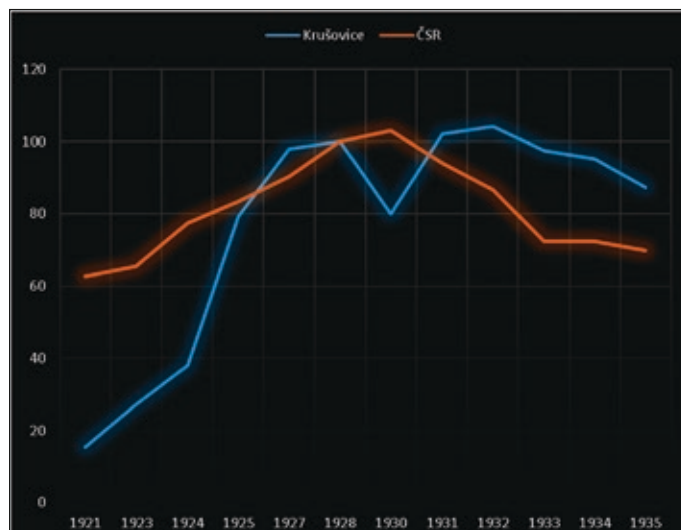
Na úspěchu krušovického piva se nemalou měrou podílely investice do modernizace závodu (SOA, 1927), do nichž se Fürstenberkové pouštěli již od 19. století z důvodu stoupajícího odbytu krušovického piva, který sliboval návratnost investic a brzký zisk. Vzhledem k příchodu první světové války, kdy docházelo k častým výlukám v provozu kvůli nedostatku surovin a klesajícímu odbytu (Fencl, 1983, s. 71; Blažková, 2005, s. 86), se však nepodařilo dosáhnout okamžitého zhodnocení vloženého kapitálu. V období první Československé republiky Fürstenberkové v rozsáhlých investicích do rodinného pivovaru pokračovali. V roce 1923 došlo k instalaci nového chladicího zařízení (Fencl, 1994, s. 344). Dále byla pro potřeby pivovaru zřízena elektrárna Vilma, která do krušovického podniku poprvé dodala proud v březnu 1924, čímž se zřejmě podařilo ušetřit na nákladech. Uhlím ji Fürstenberkové zásobovali ze svého dolu Belšanka (SOKA Rakovník, n/a). Investice do pivovaru směřovaly i ve druhé polovině dvacátých let. Fürstenberk nechal nainstalovat železobetonové tanky s životností 50–70 let (Kratochvíle, 2005, s. 34). Následně v roce 1929 došlo k přestavbě sladovny a o rok později se pro pivovar spolu s lihovarem v Krušovicích zřídil vodovod z Podžbánského vrchu a z Louštína (SOA, 1924a). Původní vodovod pro pivovar pocházel zhruba z období kolem 1680, dřevěné roury byly postupně zaměněny za železné. Průtok 600 hektolitřů za 24 hodin se tímto krokem podařilo zvýšit na 1100 hl (SOKA Rakovník, sig.1683).

Investice se majitelům vracely, a to nejen finančně, ale i ve stoupající kvalitě piva. Když v objektu vykonal roku 1923 šetření zástupce Vědeckého ústavu pivovarského, mohl konstatovat, že „*při ochutnávácí zkoušce bylo nalezeno, že hotové pivo jest dobré, plné, bezvadné chuti.*“ Na druhou stranu zástupce zároveň projevil i určité výhrady k výrobě piva a doporučil lepší chmelení: „*nepochybujeme však, že by vyšším vykvašením získalo na jemnosti a že by se v chuti také více uplatnil chmel.*“ (SOKA Rakovník, 1930) Svoji atraktivitu pro odběratele pivovar zvyšoval i výrobou speciálního černého piva. Mezi jeho sortiment se řadila také piva ležák 12°, černá 14°, světlá 10° (Fencl, 1994, s. 344).

Rozsáhlá investiční činnost v krušovickém pivovaru se pochopitelně promítla v rostoucí výrobě. Následující graf (obr. 1) zachycuje růst produkce v krušovickém pivovaru v souvislé řadě v letech 1921–1936, s výjimkou roku 1926. Údaje jsou získány z příručky Compass pro roky 1927–1935 (Compass, 1927–1935), je však možné, že čísla jsou buď nadsazena, aby klamala konkurenci, anebo podceněna za účelem výpočtu daní. Jako další zdroj lze použít rukopis archiváře Josefa Štěpánka o dějinách krušovického pivovaru z roku 1979, který je uložen v Podnikovém archivu v Krušovicích. Uvádí produkci pro léta 1921 až 1926, čísla se ale ne vždy shodují s Compassem, který například pro rok 1925 uvádí 57 921 hl vyrobeného piva, zatímco Štěpánek jen 28 140 hl, tedy necelou polovinu (PA Krušovice, 1923). Tento rozdíl lze přičíst rozdílným povahám zdrojových dokumentů.

V grafu sice můžeme sledovat strmý nárůst produkce v letech 1921–1925, je třeba ale vzít v úvahu, že jsou zde kombinovány dva zdroje informací a ve skutečnosti nejspíše vzrůst produkce nebyl takto markantní. V komparaci s produkcí piva v Československu lze ale i tak pozorovat rychlejší vzrůst výroby, než činil celorepublikový průměr. Ve třicátých letech se pak pivovar po strmém propadu v letech 1928–1930 dokázal vypořádat s následky velké hospodářské krize rychleji, než bylo pro zbylé československé pivovary obvyklé. V roce 1932 dokonce činil prodej o 4 % více než v předkrizovém roce 1928, přičemž celorepublikový průměr se pohyboval hluboko pod touto úrovní (pokles asi o 13 %). Krušovický pivovar prokázal mnohem větší odolnost vůči krizi než zbylí českoslovenští výrobci piva, což lze zřejmě přisuzovat zvláštnímu postavení tohoto závodu v rámci fürstenberského velkostatku, který disponoval jak nezbytnými zdroji surovin pro výrobu, tak potenciálně velmi lukrativním obydlištěm.

V období po roce 1918 stát uvalil v souvislosti s pozemkovou reformou vnučenou správu na celý velkostatek Křivoklát, jehož byl krušovický pivovar součástí. Všechna rozhodnutí v řízení pivovaru musela být schválena ministerstvem zemědělství, potažmo Státním pozemkovým úřadem. Například v roce 1919 pivovar zpětně žádal o schválení nákupu automobilu. Vzhledem k vyššímu přídeľu ječmene po první světové válce se počítalo s tím, že výroba výrazně stoupne, a tak pivovar zakoupil automobil značky „Praga“ za 25 000 K, který byl používán na rozvoz piva spolu s potahy (PA Krušovice, 1979). Vnučená správa velkostatku Křivoklát se též vyjadřovala k zaměstnaneckým poměrům v pivovaru. V poválečných letech se dělníci dožadovali vyšších mezd a počtu dnů dovolené. Změny v dosa-
vadvních poměrech hospodářský úřad velkostatku Křivoklát povolil,

Obr. 1 Index produkce objemu piva v Československé republice a v krušovickém pivovaru v letech 1921–1935 (1928=100).

Zdroj: Compass. Industrie und Handel. Tschechoslowakei, 1918–1937; PA Krušovice, Josef Štěpánek, nástin dějin pivovaru, rukopis; Kratochvíle, 2005, s. 44–45.

což vyvrcholilo uzavřením kolektivní smlouvy s pivovarskými pracovníky (SOA, 1919).

Při provádění pozemkové reformy měli zástupci pivovarského průmyslu obavy z propadu výroby v důsledku nedostatku ječmene pěstovaného na velkostatech (PA Krušovice, 1919). V případě krušovického pivovaru se tyto pochybnosti nenaplnily. Přesto ale problémy s dodávkami ječmene zaznamenáváme, ovšem nikoliv vlivem probíhající pozemkové reformy. V létě 1924 výrazně stoupla cena ječmene kvůli nepříznivým klimatickým podmínkám, konkrétně teplému počasí (NA Praha, n/a). I v dalším roce hodnota ječmene kolísala, z toho důvodu se do krušovického pivovaru dodával ječmen ze Slovenska (SOA, 1924b). V dalších letech už ale výrazné potíže s ječmenem nesledujeme.

V rámci pozemkové reformy Max Egon Fürstenberk, majitel pivovaru v Krušovicích, odprodal 1. července 1929 Československému státu jádro velkostatku Křivoklát spolu s hradem (SOA, 1924b). Dohoda mezi Maxem Egonem Fürstenberkem a Státním pozemkovým úřadem, jenž zastupoval stát, byla podepsána 3. května 1929. Smlouva vymezovala, že „*předmětem převzetí budou také zejména: hrad Křivoklátský, hrad Nižbor, zámek Leontýn, zámek Dřevíč, pivovar v Křivoklátě, pila s příslušnými budovami, nádraží v Řevničově a elektrárna a důl „Belšanka“ v Lužné [...].*“ Rodina si v pachtu podržela křivoklátský pivovar, který přešel na stát teprve roku 1935 (SOA, 1925). Většinu majetků Fürstenberk odprodal, ale pivovar v Krušovicích si ve svém držení ponechal. Důvodem k tomuto kroku se stala prosperita podniku a nejspíše i skutečnost, že se do objektu v průběhu let výrazně investovalo. Jednalo se tedy o perspektivní a moderní průmyslový provoz. Dalšími body ve smlouvě si Fürstenberk ošetřil i odběr krušovického piva. Státní pozemkový úřad převzal právě do budované novostavby hostince v katastru obce Městečko, v osadě Požary čp. 128. U tohoto hostince si Fürstenberk vyhrazoval právo, že bude odebírat veškeré pivo výhradně z pivovaru v Krušovicích, a to se týkala i hostince na Brejli. Na druhou stranu si stát vymohl od Fürstenberků předkupní právo na pivovar v Krušovicích pro případ jeho budoucího odprodeje a došlo k odprodeji elektrárny Vilma a dolu Belšanka, jež sloužily provozu krušovického pivovaru.

Výše pojednaná generální dohoda, tedy smlouva o prodeji velkostatku uzavřená mezi Státním pozemkovým úřadem a vlastníkem velkostatku Maxem Egonem Fürstenberkem, se stala tečkou v pojednávání pozemkové reformy mezi státem a rodinou Fürstenberků. Přesvědčivě dokazuje, že jedním z hlavních cílů rodiny bylo podřet prosperující pivovar v rodinném majetku využitím specifických vyjednávacích strategií. Formování těchto strategií začíná již rokem 1919, kdy rodina zahájila vyjednávání s Kanceláří prezidenta republiky o prodej zámku v Lánech, čehož bylo nakonec dosaženo v roce 1921. V prodejní smlouvě se podařilo získat příslib pozdržení provádění reformy na celém velkostatku Křivoklát do roku 1925. Vzhledem k to-

muto ústupku ze strany československé vlády a nadstandardním vztahům, jež Fürstenberk s prezidentem Masarykem navázal, se lze domnívat, že majitelé předpokládali udržení velké části svého původního majetku a bez větších obav investovali do provozu krušovickeho pivovaru. Další výhodou majitelům nejspíše poskytovala i státní příslušnost k Německé říši, o čemž svědčí i interní záznamy německého ministerstva zahraničních věcí (AAP, Berlin, n/a). Tento rozměr vztahu rodiny Fürstenberků a československého státu je ale zatím předmětem dalšího výzkumu.

Obrat přišel po roce 1925, kdy SPÚ zcela jasně proklamoval záměr zabrat část křivoklátského lesního komplexu. Z toho důvodu majitelé za asistence Kanceláře prezidenta republiky učinili nabídku k odprodeji značné části svého majetku. Dostali se tak do pozice, kdy mohli výrazně formovat podobu výsledné generální dohody. Od začátku těchto vyjednávání zazníval požadavek o podržení krušovickeho pivovaru, jak nakonec bylo i ve výsledné dohodě ustanoveno.

3 STAV PO ROCE 1945

Krušovický pivovar přesto nezůstal v majetku Fürstenberků až do současnosti. V roce 1945 byl do pivovaru vzhledem k majitelově německé státní příslušnosti dosazen národní správce Karel Stříbrný. Následně se ovšem zjistilo, že se jedná o Fürstenberkova úředníka. Došlo tak k určitému střetu zájmů a národním správcem se podle dekretu č. 5/1945 Sb. nově stal Karel Korecký (NA Praha, 1935). Dne 15. listopadu 1945 byl pivovar jako konfiskovaný předán ministerstvu zemědělství, podniku Státní lesy a statky. V dubnu roku 1946 dle záznamu o výmazu u krajského soudu „*firma přestala existovat*“ (SOkA Rakovník, n/a2). V roce 1948 došlo k začlenění závodu do tehdejší organizace státních pivovarů (Středočeské pivovary n. p. Velké Popovice). Vedením nově utvořeného Státního pivovaru v Krušovicích byl pověřen Ludvík Dlouhý. Osoba Ludvíka Dlouhého se ve vztahu k pivovaru v Krušovicích neobjevuje v této době poprvé, jednalo se o zkušeného krušovického účetního, který se těšil Fürstenberkově důvěře a již v roce 1939 mu proto byla udělena prokura (SOA, n/a). Po skončení kariéry ve fürstenberském podniku jej tedy nejspíše jakožto odborníka znalého problematiky zaměstnaly státní pivovary. Je zajímavé, že jeho jmenování do čela podniku, v němž pracoval již v éře Fürstenberků, nezbudilo takovou kontrolu jako v případě Karla Stříbrného. Ludvík Dlouhý předal již v březnu 1948 správu krušovického pivovaru nově stanovenému vedoucímu, provoznímu řediteli Karlu Bukovi (SOA, 1939). Tím pivovar vstoupil do zcela nové fáze svých dějin, kdy začal vystupovat jako nedílná součást státního podniku.

4 ZÁVĚR

Příspěvek postupně rekapituloval přeměnu krušovického pivovaru fungujícího v rámci feudálního velkostatku k moderní firmě kapitalistického typu. Jednalo se o prosperující pivovar, do něhož majitelé investovali značné prostředky. Investice probíhaly v souladu s vývojem hospodářského cyklu, majitelé pivovaru si tedy od těchto aktivit zřejmě slibovali racionalizaci, růst produkce a zvýšení zisku. V období po první světové válce v rámci probíhající pozemkové reformy podléhal pivovar spolu s celým velkostatkem Křivoklát pod dohled nucené správy, která jeho chod schvalovala. Navzdory obavám průmyslových kruhů z probíhající pozemkové reformy dosahoval pivovar vysokého výstavu a nouzi o odbyť neměl – je ale třeba vzít v úvahu, že pivo distribuoval do hostinců, jež byly součástí velkostatku, či hostinským, které materiálně a finančně úvěroval, čímž je udržoval ve stavu závislosti. Jednalo se též o průmyslový podnik, který se nacházel ve vlastnictví kapitálově silné rodiny, jež mohla ze svých majetků levně dodávat například chmel i elektrinu. Celkově lze prvo-republikové období pro pivovar hodnotit příznivě. Fürstenberkové k němu přistupovali jako k perspektivnímu průmyslovému objektu, a z toho důvodu si jej ponechali ve svém vlastnictví i poté, co prodali většinu křivoklátského velkostatku Československému státu. Po roce 1945 byl pivovar zestátněn a v současnosti jej provozuje firma Heineken.

LITERATURA A PRAMENY

- AAP, Berlin, n/a: Auswärtiges Amt – Politisches archiv, Berlin, fond Auswärtiges Amt des Deutschen Reiches, Länderabteilung II (Tschechoslowakei), sigl. R 74041 – R 74064.
- Blažková, K. et al., 2005: Historie a současnost podnikání na Rakovnícku, Kralovicku a Manětínsku. Městské knihy, Žehušice, 263 s. Historie a současnost podnikání v regionech ČR. ISBN 80-86699-33-1.
- Compass, 1918–1937: Compass. Industrie und Handel. Tschechoslowakei, 1918–1937.
- Drachovský, J. et al., 1930: Československá vlastivěda, 6. díl, 715 s. Fencel, J., 1983: Z historie pivovarnictví a chmelařství Rakovnícka. Okresní muzeum a galerie, Rakovník, 98 s.
- Fencel, J., 1994: Die Fürstenbergischen Brauereien in Böhmen, in: Die Fürstenberger. 800 Jahre Herrschaft und Kultur in Mitteleuropa, Weitra: 342–350.
- Kratochvíle, A., 2005: Pivovarství českých zemí v proměnách 20. století, VÚPS, Praha, 264 s. ISBN 80-86576-16-7.
- NA Praha, n/a: Národní archiv, Praha. Ústřední obchodní a živnostenská komora, kt. 998.
- NA Praha, 1935: Národní archiv, Praha, fond Ústřední ředitelství státních lesů a statků, inv. č. 1356, sign. 130, kt. 1646. Pivovar Křivoklát předán do státní reže dne 28. června 1935.
- PA Krušovice, F-27: Podnikový archiv Krušovice, sign. F27, kt. 1. Soubor žádostí.
- PA Krušovice, 1919: Podnikový archiv Krušovice, sign. F 38, kt. 2. Kolektivní smlouva, 1919–1920.
- PA Krušovice, 1923: Podnikový archiv Krušovice, sign. F44, kt. 2. Zkoušky piva, 1923. Podepsán Vladimír Čihák.
- PA Krušovice, 1924: Podnikový archiv Krušovice, sign. F48, kt. 2. Protest společenstva proti stáčírně lahvového piva, r. 1924.
- PA Krušovice, 1979: Podnikový archiv Krušovice, rukopis Josefa Štěpánka z roku 1979, s. 32.
- SOA, US 10-2: Státní oblastní archiv v Praze, fond Velkostatek Křivoklát-ústřední správa, sign. US 10-2, kt. 1095. Půjčky hostinským, zápůjčka Lidovému domu, Libušín.
- SOA, n/a: Státní oblastní archiv v Praze, fond Krajský soud obchodní, fascikl ID XI 154, kt. 531.
- SOA, 1919: Státní oblastní archiv v Praze, VS Křivoklát-ústřední správa, sign. ÚS 1-22, kt. 403. Žádost o schválení nákupu automobilu z roku 1919.
- SOA, 1924a: Státní oblastní archiv v Praze, VS Křivoklát-ústřední správa, sign. US 10-2, kt. 1095. Zprávy o pivovaru v Krušovicích, březen 1924.
- SOA, 1924b: Státní oblastní archiv v Praze, VS Křivoklát-ústřední správa, sign. US 10-2, kt. 1095. Zprávy o pivovaru v Krušovicích, červenec 1924.
- SOA, 1925: Státní oblastní archiv v Praze, VS Křivoklát-ústřední správa, sign. US 10-2, kt. 1095. Zprávy o pivovaru v Krušovicích, září 1925.
- SOA, 1927: Státní oblastní archiv v Praze, fond VS Křivoklát, sign. US-10-2, kt. 1095. Zpráva z roku 1927. Informace o propachtování pivovaru v Peruci a o neúspěšném jednání o pivovar v Kolečovicích s Vlasákem.
- SOA, 1939: Státní oblastní archiv v Praze, fond Krajský soud obchodní, fascikl ID XI 154, udělení prokury Ludvíku Dlouhému ze dne 2. září 1939, kt. 531.
- SOkA Rakovník, n/a: Okresní archiv Rakovník, fond Archiv obce Krušovice, kt. 1.
- SOkA Rakovník, n/a2: Okresní archiv Rakovník, fond Archiv obce Krušovice, kt. 1. Ustanovení národního správce.
- SOkA Rakovník, sign.1683: Okresní archiv Rakovník, fond Okresní úřad Rakovník, sign. 1683, kt 815.
- SOkA Rakovník, 1930: Okresní archiv Rakovník, fond Okresní úřad Rakovník, sign. 1683, kt 815, dopis fürstenberské hospodářské správě a správě lihovaru v Krušovicích od Okresního hejtmanství ze dne 11. srpna 1930.
- Weirich, M., 1938–1939: Staré a nové Československo: národohospodářský přehled bohatství a práce. Ferdinand Svoboda, nást. Jaroslav Samec, Praha, 395 s.